

«Τα Δώρα του Προμηθέα στην Ανθρωπότητα»

N. Αυγερόσ - 22/9/2013

Ομιλία του στο 2^ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ για τον ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ

Απομαγνητοφώνηση: Αστυδάμεια Ιπποδάμειας

«Τα Δώρα του Προμηθέα στην Ανθρωπότητα»

"Το πρώτο πράγμα που πρέπει να καταλάβουμε είναι ότι οι Έλληνες έγραψαν ιστορία. αυτό είναι σίγουρο. Το ερώτημα λοιπόν δεν είναι αν οι Έλληνες έγραψαν ιστορία, το ερώτημα είναι αν οι Έλληνες αγαπούν το μέλλον...

...Είναι πολύ εύκολο να μιλάτε για αυτά που έγιναν πριν. Είναι πιο δύσκολο να μιλάμε γι' αυτά που γίνονται μετά. Ένα από τα στοιχεία της τεχνολογίας των Ελλήνων είναι το μετά... βλέπετε...εμείς έχουμε μια ειδικότητα στο μετά, όταν σκέφτεσαι πολύ, βλέπεις τι θα έρθει και δεν κοιτάζεις μόνο τι έχει έρθει γιατί χρησιμοποιείς αυτό, εμείς το συνδυάζουμε αυτό λέγοντας αυτό είναι η *μνήμη μέλλοντος*...

Ένα από τα Προμηθειακά στοιχεία, και γι' αυτό ονομάσαμε οτι ήταν τα δώρα της ανθρωπότητας η πιο υψηλή τεχνολογία που έχει φτιάξει στην ουσία ο ελληνισμός, λέγεται με μια λέξη και είναι η Νοημοσύνη... δίχως αυτό, στην καλύτερη περίπτωση, μιλάτε για τεχνική αλλά όχι για τεχνολογία άρα η Νοημοσύνη και έχει μεγάλο ενδιαφέρον αν θέλετε πως την βλέπετε σαν μετασχηματιστής.

Ο Προμηθέας είναι αυτός που κλέβει φωτιά και δίνει φως. Δεν δίνει φωτιά. Τι εννοώ μ' αυτό;

Εννοώ ότι μπορεί να υπάρχει κάτι που είναι πολύ σημαντικό, η ουσία, μπορεί αυτό να θεωρείται ότι δεν πρέπει να γίνει διανομή και ξαφνικά έρχεται ο Προμηθέας ο οποίος αμφισβητεί την Ιεραρχία.....

Ιεραρχία είναι ότι πρέπει μερικοί να είναι γνώστες, οι άλλοι ας μείνουν εκεί που είναι. Ο Προμηθέας με την θυσία του και με την βοήθεια της Αθηνάς παρεμπιπτόντως, θα κάνει κάτι που είναι πολύ θεαματικό για εμάς και παραμένει αν θέλετε ένα θαύμα. αλλά είναι τόσο μεγάλο που ούτε η λέξη «θαύμα» δεν πάει. Είναι ότι αυτή η θυσία θα μας επιτρέψει να σκεφτούμε το μέλλον και γι' αυτό θα έλεγα ότι **η Νοημοσύνη, αν θέλουμε να την ορίσουμε, είναι το μέλλον της ανθρωπότητας.** Δίχως νοημοσύνη είμαστε καταδικασμένοι.

Το πρόβλημά που έχει η νοημοσύνη είναι ότι συνήθως είναι απαγορευμένη. Ένα εντυπωσιακό στίγμα που έχουμε και στα κείμενα, είναι όταν ζητάνε από τον Αισχύλο να γράψει για τον Προμηθέα στην πραγματικότητά είχαν αντιληφθεί στο ιερατείο ότι ο Προμηθέας είναι ήδη ενοχλητικός. Έχει ενδιαφέρον γιατί κλασικά γράφουν μια τριλογία και πάνω κάτω. ανακαλύπτουμε ότι έχουμε ένα μέρος που είναι μαζί, μετά έχουμε ένα μέρος οπου υπάρχει μια επανάσταση και μετά υπάρχει το τρίτο μέρος που υπάρχει η επαναφορά. Έχει ενδιαφέρον γιατί η ανθρωπότητα τελικά θυμάται πάντα το δεύτερο. Της φτιάχνεται έτσι μια ιστορία για να ξεχάσει ότι είναι σημαντικός ο Προμηθέας... το κάνετε σε τρία κομμάτια και εφόσον μετά το κάνετε σε τρία κομμάτια, ξεχνάει η ανθρωπότητα το πρώτο και το τρίτο και παραμένει σ' αυτό που ονομάζουμε την επανάσταση. *Η επανάσταση είναι το εξής. είναι ότι η νοημοσύνη σέβεται όχι τις αρχές, σέβεται τις αξίες, γι' αυτό πολύ συχνά αμφισβητεί τις αρχές.*

Το παράδειγμα που μας δίνει ο Προμηθέας είναι η διαφορά μεταξύ του Πρέπει και Πρέπον. ο

Προμηθέας κάνει το Πρέπον, δεν κάνει το Πρέπει. Είναι πολλοί από εμάς που μπερδεύουν εργασία με δουλειά. Η δουλειά πάει προς την δουλεία, η εργασία προσπαθεί να παράγει το έργο. το Πρέπον είναι το έργο. Το Πρέπει είναι η δουλειά που μπορεί στο τέλος να γίνει και δουλεία. Αυτό που έχει σημασία με τους Έλληνες, θυμάστε ότι οι Αιγύπτιοι μας έλεγαν ότι «είστε ο λαός που δεν έχετε άσπρα μαλλιά.» Επειδή μας έβλεπαν κάπως νέους.

Αυτό που νομίζω έχει σημασία είναι ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ της Σοφίας και της Νοημοσύνης. Η Σοφία είναι αυτή που διαχειρίζεται τις γνώσεις. Η Νοημοσύνη είναι αυτή που διαχειρίζεται το άγνωστο. Σιγά σιγά μετά την φάση της Νοημοσύνης έχουμε σοφούς. Ξέρετε είναι όπως πάντα όταν πηγαίνετε σε μια βιβλιοθήκη, η Σοφία είναι η βιβλιοθήκη αλλά εσείς μιλάτε για τον βιβλιοθηκάριο. Γιατί αυτός που δεν ξέρει σχεδόν τίποτα ξέρει που να βρείτε αυτό που θέλετε. Η Νοημοσύνη και η Σοφία της βιβλιοθήκης είναι τόσο μεγάλη αλλά δεν ξέρει ποιο είναι το ερώτημα σας. Τι θέλω να πω μ αυτό; Θέλω να πω ότι δεν είναι μια αντιπαράθεση, λειτουργεί συμπληρωματικά, απλώς η Νοημοσύνη του Προμηθέα μας εξηγεί: **«Μην ασχολείστε με τις αρχές αλλά με τις αξίες.»** Σ' αυτό το σημείο θα μπορούσαμε να πούμε ότι είμαστε τα παιδιά του Προμηθέα γιατί... από αρχές...ξέρετε ότι και αυτά τα γράφουμε... ενώ οι αξίες είναι αυτά που μας αγγίζουν. Με ποιά έννοια...; Ο Έλληνας πιστεύει στους ανθρώπους. όχι στους θεσμούς.

Ο Έλληνας πιστεύει στον συνάνθρωπο και αυτή η λέξη είναι σπάνια και στις άλλες γλώσσες . Απλώς συνάνθρωπος. Για εμάς είναι τόσο φυσιολογική. που θεωρούμε ότι είναι απλώς λεξιλόγιο. Το ερώτημα με την ανθρωπότητα, που αναδεικνύει ο Προμηθέας, είναι ότι η ανθρωπότητα δεν είναι το σύνολο των ανθρώπων, όπως νομίζουμε...είναι η υπέρ-ομάδα των συνανθρώπων. *Συνάνθρωπος είναι όταν καταλαβαίνεις ότι υπάρχουν οι άλλοι, όταν καταλαβαίνεις ότι η ύπαρξή σου επηρεάζεται από την συνύπαρξή, όταν καταλαβαίνεις ότι δεν είσαι εδώ για να είσαι ο μονός αλλά είσαι εδώ για να είσαι ουσία για τους άλλους και αυτή η μεγάλη ανάγκη που έχει ο ελληνισμός, στην πραγματικότητα, αποτέλεσε και αποτελεί ένα δώρο για την ανθρωπότητα.*

Ξέρετε υπάρχουν πολλές ιδεολογίες που έχουν καταρρεύσει...

Ο ελληνισμός είναι φτιαγμένος πάνω σε μια ιδέα, ότι προτιμά την άγωνα γραμμή. Ο ελληνισμός ολόκληρος είναι μια άγωνα γραμμή, με ποιά έννοια το εννοώ, κοινωνικά τώρα όταν μιλάμε για άγωνα γραμμές μιλάμε για τα νησιά ότι δεν είναι προσβάσιμα. Σκεφτείτε όμως ότι κάθε φορά που πηγαίνετε, ακόμη σε ένα ξερονήσι, υπάρχει ένας αρχαιολογικός χώρος, ότι υπάρχει κάποιος Έλληνας που έχει βρεθεί εκεί πέρα, που έχει χτίσει πολιτισμό. και μερικές φορές λέτε: "μα πως έφτασαν εκεί, που πήγαν εκεί...;" Θα προσέξατε, πολύ σπάνια είναι στην παράλια, κάθε φορά είναι σε κάτι κατσάβραχα. Γιατί; γιατί ο ελληνισμός έχει κάνει κάτι που είναι πολύ σημαντικό. Κατάλαβε πρώτον ότι ο χρόνος είναι μαζί μας και ο ελληνισμός αποφάσισε ότι θα είναι μαζί με τον χρόνο.. και όχι με τον χώρο. Αυτό σημαίνει τι; αυτό σημαίνει ότι ο ελληνισμός, αποφάσισε ότι ακόμα και αν είναι δύσκολος ο χώρος, θα τον επιλέξει για να είναι διαχρονικός.

Είναι πολύ σπάνια η ιδιότητα να είσαι διαχρονικός. Το διαχρονικό στοιχείο του Προμηθέα, δεν είναι ότι λέω ο χρόνος πέθανε, όπως προσπάθησαν μερικοί να αποδείξουν ενώ στην ουσία στο τέλος είναι γιατί ο χρόνος έγραψε ότι πέθαναν. Ο Προμηθέας λέει ότι αν έχεις την επιλογή, για να δώσεις πραγματικά κάτι στον άλλον, πρέπει να γίνει δια μέσου του χρόνου. Ο χρόνος αν θέλετε είναι ο χώρος της αντίστασης. Κάθε φορά που έχετε ένα πρόβλημά μετωπικό, υποτίθεται ξέρετε την έκφρασή: «θα πάτε στο βουνό...» και δεν αντιλαμβάνεστε ότι είναι απλά μια μετακίνηση μέσα στον χώρο είναι μια μετακίνηση μέσα στον χρόνο.

Βγαίνοντας στο βουνό πηγαίνετε σε ένα σημείο που δεν είναι προσβάσιμο, πιο δύσκολο για τον εχθρό, θα αντισταθείτε γιατί θα επιβιώσετε και μετά θα μπορέσετε να κάνετε την αντεπίθεση, η οποία είναι το χαρακτηριστικό του ελληνισμού γιατί ο ελληνισμός δεν είναι επιθετικός ή επεκτατικός, αλλά ξέρει ακριβώς τι σημαίνει αντεπίθεση γιατί τον ελληνισμό δεν

πρέπει να τον πειράζεις και πολύ. Αν τον πειράζεις λίγο το αντέχει... γαργαλιέται, όταν αρχίζει να γίνεται πιο σοβαρό το θέμα ο ελληνισμός δεν γονατίζει και περνάει στη αντεπίθεση.

Αυτή η αντεπίθεση όμως είναι ένα δύσκολο μάθημα γιατί για να περάσεις στην αντεπίθεση, πρέπει να έχεις αντέξει την επίθεση. Άρα ο ελληνισμός πολύ γρήγορα θα μπει σε ένα πλαίσιο το οποίο είναι η ανθεκτικότητα. Αυτό που έχει σημασία με τον Προμηθέα είναι το εξής που, δυστυχώς ακόμα και θεατρικά, δεν το κατανοούμε. Συνήθως όταν θα βάλουμε τον Προμηθέα Δεσμώτη, θα τον βάλουμε με αλυσίδες. Σε μια αληθινή παράστασή που θα ήταν το πνεύμα του Προμηθέα, θα 'πρεπε ο Προμηθέας να μην είναι καθόλου με αλυσίδες. Ο Προμηθέας πηγαίνει μονός του. Ο Προμηθέας ξέρει ήδη ότι θα τον καταδικάσουν με την πράξη γιατί ο Προμηθέας είναι δίκαιος.

Ο ελληνισμός είναι σπάνια αθώος γιατί η αθωότητα σημαίνει και μερικές φορές η έλλειψη Νοημοσύνης. Ο ελληνισμός επειδή αποτελεί ένα κράμα Νοημοσύνης, όταν λειτουργεί σωστά ορθολογικά, με το Πρέπον, γίνεται δίκαιος. Ο δίκαιος κατηγορείται από της πράξεις του από την τελεολογία του και όχι από την οντολογία του. Ο δίκαιος δεν μπορεί να γεννηθεί δίκαιος, πρέπει να κάνει κάτι για να ονομαστεί δίκαιος. Ο Προμηθέας πριν κάνει την πράξη που έκανε, δεν ήταν αυτός που ονομάζουμε Προμηθέας. Πρέπει να γίνει αυτή η πράξη!

Αυτό που έχει σημασία είναι ότι ο ελληνισμός σιγά σιγά ανακάλυψε κάτι που είναι εντυπωσιακό... διαχρονικό στοιχείο, ανθεκτικότητα. Ξέρω ότι δεν υπάρχουν τα δικαιώματά αν δεν τα διεκδικώ. Ξέρω ότι αν δεν προστατεύω τους άλλους δεν είμαι δίκαιος γιατί προσέξτε ο δίκαιος είναι ο άλλος... ΔΕΝ είναι ο ένας. Ο δίκαιος είναι αυτός που ασχολείται με τον άλλον άλλον. Γιατί αν δεν ασχοληθεί μ'αυτόν απλώς προστατεύεται. Ο δίκαιος είναι αυτός που προστατεύει τους άλλους. Αυτό το στοιχείο είναι πάρα πολύ σημαντικό στην έννοια του Προμηθέα. Ο Προμηθέας όταν κλέβει την φωτιά, δεν την κλέβει για αυτόν, την παραδίδει αμέσως.

Όταν κοιτάζουμε τώρα τις τέχνες που μας έχει μάθει ο Προμηθέας, έχουμε μέσα και τα ναυτιλιακά. Έχουμε μέσα βέβαια την τεχνολογία γιατί, όλα αυτά που μας μαθαίνει όμως χρειάζονται ενέργεια. Χωρίς ενέργειά δεν υπάρχει δράση!

Παλαιότερα θεωρούσαμε ότι το μουσείο είναι απλώς μια αποθήκη του παρελθόντος. Τώρα έχουμε μουσειά που είναι διαδραστικά γιατί; γιατί μπαίνει το παρών και παράγει ιστορία μέσα στο χώρο του παρελθόντος. Ο Προμηθέας αυτό που μας δείχνει, είναι ότι η Νοημοσύνη είναι εγκλωβισμένο μέλλον μέσα στο παρελθόν □ γιατί είναι αυτό που σου επιτρέπει να προβλέψεις. Όταν οι άνθρωποι δεν προβλέπουν, δεν καταλαβαίνουν στην ουσία τί είναι «βλέπω» γιατί αυτός που βλέπει δεν έχει ανάγκη να προβλέπει... Το πρόβλημα είναι ότι βλέπει ενώ οι πολλοί κοιτάζουν.

Μιλήσαμε πολύ για τους αρχαίους αλλά πρέπει να μιλήσω και για τον Αρχιμήδη γιατί ο Αρχιμήδης έβλεπε πολλά, μόνος του, ενώ οι πολλοί έβλεπαν λίγα. Ο Αρχιμήδης είναι ο πρώτος που θα μιλήσει πραγματικά για τον αριθμό π σοβαρά... Οι περισσότεροι δεν έχουν ιδέα τι είναι ο αριθμός π. Γιατί οι περισσότεροι κοιτάζουν τον κύκλο ενώ ο Αρχιμήδης βλέπει το π. Αυτή η ικανότητα να βλέπεις π εκεί που όλοι βλέπουν τον κύκλο, είναι θαυμαστική. Είναι τόσο θαυμαστική που οι περισσότεροι από εμάς δεν διαβάζουμε τον Αρχιμήδη και διαβάζουμε άλλους αρχαίους, τους οποίους προσπαθούμε να καταλάβουμε, ενώ μερικές φορές θα ήταν λίγο πιο εύκολο να διαβάσουμε κατευθείαν το κείμενο του Αρχιμήδη, χρειάζονται βέβαια μαθηματικά αλλά και τα μαθηματικά έχουν ενδιαφέρον γιατί προέρχονται από το «μαθαίνω».

Αυτό που μας μαθαίνει ο Προμηθέας είναι δεν είναι να μαθαίνουμε πολλά... αλλά είναι να μαθαίνουμε πως να μαθαίνουμε. Αυτή αν θέλετε η «μέτα-μάθηση» είναι πραγματικά μια καινοτομία γιατί οι περισσότεροι από εμάς θεωρούν ότι πρέπει να μάθουμε πολλά.

Αν σκεφτείτε και θέλετε να συνοψίσετε τι έχει μάθει ο ελληνισμός στην ανθρωπότητα, μπορείτε να πείτε ότι είναι μία πληθώρα πραγμάτων. Στην πραγματικότητα είναι πρώτα απ' όλα Η Αξία και όχι Η Αρχή. Αν πω «εν αρχή η Αξία» θα έχετε ένα θέμα.... Στην πραγματικότητα είναι όντως ένα πλαίσιο όχι αξιολόγησης που είναι δυστυχώς μια μορφή εκφυλισμένης αξίας, είναι το πλαίσιο της αξιολογίας, Να είσαι στο πλαίσιο αυτό, λέμε ότι πρώτα τα θεμέλια είναι οι αξίες. Τώρα δυστυχώς δεν αντιλαμβανόμαστε τι είναι "θεμελιακή σκέψη" και την μεταφράζουμε "βασική". Άλλο το βασικό και άλλο το θεμέλιο. Αυτό που έμαθε ο ελληνισμός στη ανθρωπότητα είναι πολύ απλό και έχει σχέση με τα θεμέλια.

Ο ελληνισμός έμαθε στην ανθρωπότητα ότι, για να πας ψηλά, πρέπει να ξέρεις να πηγαίνεις βαθιά. Αυτό φαίνεται παράδοξο, όμως αν δεν έχεις βαθιά θεμέλια, δεν ανεβαίνεις. Θα ανέβεις γρήγορα και θα πατώσεις. Υπάρχει ένας κορεσμός . Ο ελληνισμός είναι ο τρόπος που έχει ακόμα και το ψηφιδωτό, είναι ότι οι ψηφίδες δεν έχουν καμία αξία από μόνες τους γιατί είναι μονόχρωμες ενώ το ψηφιδωτό είναι πολύχρωμο, άρα έχετε μια ολική προσέγγιση πάντα και όχι μόνο συνολική θα λέγαμε τώρα ολιστική και όχι μόνο ολική γιατί σημαίνει ότι περνάμε από το κενό στην κοινότητα...

Έχει μεγάλη σημασία γιατί πολύ συχνά όταν νομίζουμε ότι είμαστε σπουδαίοι, παράγουμε κενό... Όταν ξέρουμε ότι είμαστε ανούσιοι, παράγουμε έργο...γιατί ξέρουμε ότι είναι το μόνο που θα αφήσουμε και ο ελληνισμός δεν προσπαθεί να πει ότι είναι σπουδαίος ως ελληνισμός ενώ πολλοί άλλοι προσπαθούν να πουν ότι είναι σπουδαίοι, επειδή ξέρει ότι είναι απλώς ένας κρίκος, έχει παράγει σπουδαίο έργο.

Πρέπει λοιπόν εμείς, όταν συγκρίνουμε το παρόν με το παρελθόν για να δούμε ποιά θα είναι η θέση μας, είναι ότι ο ελληνισμός δεν έχει τα όρια του χώρου! Παίζει μόνο με τον χρόνο. Γι' αυτό έχει δημιουργηθεί ο ελληνισμός και όχι ο Ελλαδισμός... Το έλεγε και ο Σεφέρης «οτιδήποτε μ' ενοχλεί για να δω στην Ελλάδα τον ελληνισμό, πρέπει να αφαιρεθεί». Γιατί αν η Ελλάδα, νομίζουμε μερικοί είναι απλώς ένας χώρος και δυστυχώς την αντιμετωπίζουμε μόνο ως χώρα, δεν καταλαβαίνουμε ότι είναι Πηγή Γνώσης.

Ποια είναι τα όρια της πηγής; Έχετε μια πηγή, έχετε νερό... Αναρωτηθήκατε ποτέ ποιά είναι τα όρια της πηγής; Αυτό που πρέπει να αναρωτηθείτε είναι ποιά είναι το έργο της πηγής γιατί τα όρια, αν θέλετε να τα καθορίζετε, θα είναι η θάλασσα. Εδώ μπαίνουμε σ'ένα άλλο...Υδωρ και Άλας, έχει μεγάλη σημασία ότι για τον ελληνισμό η έννοια της φιλοξενίας βασίζεται σε αυτά τα δύο στοιχεία, το νερό και το αλάτι φαίνονται και τα δύο ανούσια, εκτός αν έχετε διαβάσει λίγο Ghandi... Αν το σκεφτούμε εμείς αποτελούμαστε από νερό και αλάτι. Όταν κάνουμε την πράξη της φιλοξενίας, το πρώτο πράγμα που δίνουμε στον ξένο, είναι νερό και αλάτι. Προσέξτε όμως, εκείνη την στιγμή δεν του δίνουμε αυτό που έχουμε, του δίνουμε αυτό που είμαστε. Η μεγάλη πράξη γενναιοδωρίας δεν είναι να δίνεις αυτό που έχεις, γιατί το έχεις αποκτήσει. είναι να δίνεις αυτό που είσαι.

Ο ελληνισμός δεν δίνει αυτό που έχει αποκτήσει, είναι αυτό που έχει δημιουργήσει ο ίδιος . Ο ελληνισμός όταν παρέχει όλες αυτές τις γνώσεις που αναλύουμε, είναι δικές του αλλά όχι ότι τις πήρε, είναι ότι τις δημιούργησε.

Έχει μεγάλη σημασία και στην αιμοδοσία. Στην αιμοδοσία δίνεις το αίμα σου....όχι το αίμα που έχεις αγοράσει. Όταν ξαφνικά σε μια οικογένειά σου λένε : "μπορείς να δώσεις ένα νεφρό;" γιατί εκεί πέρα βλέπεις τι είναι γενναιοδωρία... Μπορείς να δώσεις 100.000 ευρώ; βέβαια...το νεφρό σου...; η διάφορα λοιπόν είναι η γενναιοδωρία γιατί είναι αυτό που βλέπουμε τώρα και με τον Προμηθέα, είναι να δίνεις αυτό που είσαι!